

Motion till riksdagen 2012/13: MJ392

av **Staffan Danielsson och Solveig Zander (C)**

Allemansrättens kommersialisering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över allemansrättens kommersialisering.

Motivering

Det var kanske 10 000–15 000 utländska bärplockare som förväntansfullt kom till Sverige år 2012 för att med stöd av allemansrätten ägna sig åt kommersiell bärplockning i flera månader. Samtidigt uppger företrädare för bärbranschen att infrastrukturen för organiserad plockning klarar ca 4 000.

Allemansrätten har växt fram som en sedvanerätt för i första hand lokalbefolkningen att fritt röra sig i skog och mark och även plocka bär och svamp, i första hand för husbehov. Ekollon och nötter, som förr i tiden hade ett kommersiellt värde, ingår inte i allemansrätten.

I Sverige har rätten skrivits in i grundlagen (regeringsformen) genom formuleringen att ”alla ska ha tillgång till naturen genom allemansrätten”. Formuleringen torde avse alla människor som vistas i Sverige, var man än bor i världen.

Det är en sak att vandra och vistas i skog och mark, att tillsammans med familjen övernatta några nätter och att plocka bär och svamp. Det är något annat om 10 000 människor eller fler reser långväga ifrån till Sverige i hopp om att kunna utnyttja allemansrätten till kommersialiserad bärplockning i flera månader. Det komplicerar ytterligare om man är helt beroende för sin dagliga försörjning att kunna sälja bär och inte har resurser att övernatta på campingplatser i ordnade former. Resultatet kan bli att många tiotal eller hundratal ”vildcampar” tillsammans i oorganiserade former med sanitära och andra problem, både under och efter campingen.

Detta står i strid med allemansrätten som endast torde medge någon eller några dagars övernattnings med familjen förutsatt att ingen nedskräpning sker på platsen.

Fel! Okänt namn på

Länsstyrelse och polis kan utfärda föreskrifter och avhysa "vildcampare" i större grupper men i praktiken låter detta sig svårligen göras. Det är märkligt att avhysning endast kan ske efter ansökan till kronofogden enligt lagen om betalningsföreläggande och handräckning, vilket kräver identifiering och tar tid. Här bör regelverken skärpas så att polisen vid behov snabbt kan agera och avhysa campare som inte följer allemansrättens hänsynsregler. Länsstyrelsen kan också införa anmälningsplikt för alla som organiserar bärplockning i ett län om behov finns. Medborgare från länder utanför EU måste ha tillfälliga arbetstillstånd för att få komma hit och kommersiellt plocka bär. Cirka 5 500 främst thailändare har beviljats sådana tillstånd i år. De garanteras också en minimilön av bäruppköparna, vilket har tillkommit efter stora problem tidigare år. Sedan några år växer också antalet främst bulgarer som kommer hit, ofta tillika romer, som lever under utsatta och fattiga förhållanden i sitt hemland. Ryktet har spridit sig om möjligheten att fritt plocka bär och på några månader kanske kunna tjäna ett antal tiotal tusen kronor. Enbart i en enda kommun, Tierp, levde i år fler än 500 i olika åldrar i många veckor vid lägerplatserna kring byn Mehedeby. Eftersom EU-medborgare fritt får resa i unionen och arbeta upp till 3 månader behövs inga tillstånd. Uppenbarligen är det många av bärplockarna som har rätt lösa kontakter med bäruppköpare, eller löften från dem de reser med där kanske bara några förhandlar med bäruppköparna och där det uppenbart förekommer att människor utnyttjas. Detta kan vid dålig bærtillgång, på grund av t ex dåligt bärår eller för hård konkurrens om bären, leda till stora bekymmer och en desperat situation för dem vars pengar tagit slut och som måste ha mat, drivmedel och övernattningspengar till hemresan. Problem kan också uppkomma för ortsbefolkning och markägare. I Mehedeby och på andra platser lämnas stora mängder sopor och skrot kvar, vilket för med sig betydande kostnader för sanering.

Det är uppenbart oklart vem som bär ansvaret för kostnader uppkomna på grund av att allemansrätten missbrukas, vilket också bör analyseras djupare. Om inte de som skräpat ner går att finna är det t ex markägaren eller kommunen som bär ansvaret? Om det är markägaren, borde denne då inte kunna säga nej till kommersiell bärplockning i stor skala om inte avtal tecknas mellan bäruppköpare och markägare?

Kanske borde de som kommer hit från andra EU-länder för att kommersiellt plocka bär ha samma avtal och inkomstgarantier med bäruppköpare som utomeuropeiska bärplockare, om det är möjligt. Mot denna bakgrund är det uppenbart att frågan om allemansrättens gränser när den kommersialiseras i så hög grad som nu sker vad gäller t ex bärplockningen behöver analyseras och åtgärder vidtas. Är det rimligt att den lokala sedvanerätten har utvidgats till att omfatta alla som kommersiellt vill plocka bär i Sverige? Kan konkurrensen och belastningen, åtminstone punktvis, bli för stor för naturen, markägarna och ortsbefolkningen? Om bärplockningen sker i så organiserade former som här beskrivits, borde då inte bäruppköparna åläggas att dels upprätta kontakt med markägarna där plockningen sker, dels svara för att plockarnas boende ordnas och att de erhåller liknande avtal som plockarna från Asien har?

Fel! Okänt namn på

Vi vill slå vakt om allemansrätten i dess grundläggande form att med stor hänsyn till naturen kunna fritt röra sig där och även plocka bär och svamp. Både vandring, övernattnig och bärplockning bör ske med omsorg om naturen och på ett hänsynsfullt sätt.

För att kunna slå vakt om allemansrätten även i framtiden är det viktigt att ta tag i och förebygga problem som en alltför stark kommersialisering av allemansrätten kan innebära. Sker inte detta kan allemansrätten riskera att på sikt begränsas. Därför bör regeringen analysera och återkomma till riksdagen med förslag i frågan!

Stockholm den 25 september 2012

Staffan Danielsson (C)

Solveig Zander (C)